

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltése egész évre 2 K.	

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőségi és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljárt 1. fölépésén.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dozsa György lap-metteur kezéhez is.

A közönséghez.

A DEBRECZENI SZEMLE már a múlt számmal bevállotta e helyen korábban tett ígéreteit.

Már legutóbbi száma 16 oldal terjedelemben jelent meg, a hirdetési szöveg közt

színházi melléklettel.

Ezután minden számunkban közölni fogjuk a ránk következő színházi hét

összes 8 színlapját, a színrekerülő darabok meséjével.

A Debreczeni színház igazgatósága több ezer példányban *színlapok helyett*

árultatja a lapot, melynek szépirodalmi, művészeti és novembertől kezdve politikai tartalma marad a régi.

A színházról teljesen független

marad a DEBRECZENI SZEMLE, mely hirdetésként közli az igazgatóság hivatalos színlapjait stb., de színházi rovatunk bírálati részében marad pártatlan, elfogulatlan, kizárólag a debreczeni színészet jól felfogott érdekeit tartva szem előtt minden esetben. Bizonyosságául ennek a bizonyos formák közt felajánlott

színházi szabadjegyet sem fogadtuk el.

A színházi hirdetési részt csupán mellékletnek tekintse a közönség, melynek rendszerezésével előfizetőinknek akartunk szíves szolgálatot teljesíteni.

A DEBRECZENI SZEMLE negyedévi előfizetése házhoz hordva 3 korona. Színházi példányok a színházi jegyszédőknél, pénztárban s a színház előtti elárusítóknál 20 fillérért kaphatók.

Előfizető és hirdető közönségünk iránti nagyrabecsülésünk kifejezésével, vagyunk tisztelettel:

A DEBRECZENI SZEMLE
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Háboru előtt.

Amit egy fél év óta a nagyon is megváltozott pénzügyi viszonyok legfőbb, — majdnem egyetlen — okául emlegetnek, ami miatt a monarchiában tető alá kellett gyömöszölni a véderő javaslatokat, a 200 milliós többlet kiadással, amitől rettegett Európa valamennyi békeszerető nemzete, elkövetkezett.

A tüzcsovát a gyulékony anyagból összetakolt Balkán horizontján magas széles ívben utjára eresztették. Mire e sorok napvilágot látnak, talán már háborus időköt élünk, viszik fiainkat, kard, golyó elé s bizony rá kerül talán a sor az apákra is, mert csodálatos khaoszba keverednek bele ebben a torzsalkodásban az összes nemzetek, amelyek előre sejtették a dolgok ilyenén való kimenetelét s amelyeknek bankjai egy fél év óta eldugták a pénzt, leszorították a hitel-

képességünket s felverték a megélhetés summáit a maximumra.

Most már azután tudjuk egész bizonyossággal, hogy hol van az a pénz, amit megtagadtak a takarékpénztárak a szövetkezetektől, a szövetkezetek mi tőlünk, mi pedig a szabónktól, a suszterunktól, a mészárosunktól, akik viszont lassacskán megvonták tőlünk a hitelt.

Mert a pénz másra kellett gyűjtenie osztráknak, magyarnak, franciának, angolnak. Arra, amire Montecuculli szerint először, másodszor és harmadszor is kell... Háborura!

*

Hogy Belgrádban eldőrdül-e az első ágyulövés mostanában, hogy a szerbek, montenegróiak s a többi veszedelmes balkáni nációnak sikerül-e olyan zavart támasztani, amilyenre régen készülnek, addigra, mire e papíron megszárad a nyomda festék, az mellékes.

Nekünk, akik futyulunk a nemzetközi politikára s akiknek a szíve nem repedne meg egyetlen külügyminiszter öngyilkosságának a hírére sem, igazán mellékes, hogy lesz-e háboru. Most télviz előtt egykuty a mi számunkra akár lesz, akár nem. Nekünk ez a bizonytalan helyzet így háboru nélkül is, szörnyű küzdelmet jelent. Vért hullajtó, erőt megemésztő hadjáratot az Élettel, amelyet nem szolgálai érzéseinkből írunk nagy betűvel. Mert nagyobb hatalom az mindennél.

És akár tör ki a háboru, akár nem üt ki, nekünk már alaposan befutott a hire is. És ha úgy tavaszig nem is üt ki a harc, csak úgy neki menjek, ne menjek módra, akarózik lángba borulni a Balkán, mi egyformán ki leszünk keményítve. Már kaptunk izelítőt ebből a komédiából a multkoriban, mikor Szerbia okvetetlenkedett velünk s a szánkba maradt az ize a háborus készülődéseknek, mozgósításra készült-ségnek stb.

És gyönyörű kilátásokkal eltelve nézünk a jövőbe a téli nagy nyomoruságra.

*

Háboru a mi harcunk a megélhetési viszonyokkal ebben az esztendőben a balkáni veszedelmek nélkül is.

Egy fél év óta tart a bizonytalan helyzet. Mert azok, akik a nemzetek sorsát intézik, már régen készülnek a balkáni kelevény kifakadására. Olaszország hadüzenete Torökország ellen, hogy milyen veszedelmeket rejtgetett magában egész Európára, azok a jó urak régen tudták.

Pranger ur legelső ékes szónoklatát csak most értjük meg, most tudjuk miért óvta a tőkét a kalandos vállalkozásoktól, miért igyekeztek a bankok leszoktatni a vigan élőket a kártyáról, pezsgőzésről, a két filléres bélyegeken vásárolt emeletes házak betáblázásairól.

És Pranger ur után most értjük meg a Verzár Kálmánokat, Molnár Antalokat, Löfkovic Marciekat, Ernszt Vilmosokat.

De vajjon adhat-e vigasztalást nekünk, pénzügyi műveletek szenvedő alanyainak, hogy most már értjük a változott viszonyok titkos rugóinak működését? Azért a tudásért mi, mint Ádám és Éva apánk, elvesztettük a rendes viszonyok közt való megélhetés paradicsomát. A ránk következő tél pedig éhes gyomorral követeli tőlünk a téli felöltőt, fát, szentet s minden egyebet.

Minden vonalon érezhető volt a feszült helyzet egy fél év óta. Épen úgy, mintha háboru lett volna. Reménytelen vigasz az, hogy már rosszabbul nem lehet.

Minden vonalon való óvatosságra int bennünket a jelenlegi helyzet. És most igazán elkövetkezett a tizenkettedik óra, amikor mindannyian egymásra lesünk utalva. Most már igazán ideje lenne, ha legfőbb vágyunk nem az lenne, hogy az egymás szájából tördeljük ki a kenyeret, hogy a vérontásig szítsuk a visszavonás tüzét. A politika nem kenyerünk. A fészkes fülemile egye meg a pártpolitikát. Mi csak a nyugalom politikáját ismerjük minden téren. Vészes idők viharos felhői keringenek felettünk. Napi érintkezéseinkben, hivatalos működésben társadalmi, irodalmi, művészeti életünkben keressük az egyetértést, egymás iránt tartozó tisztelet, becsület igaz értelemben vett értékelését. Csak hadd viharzék az ország határain kívül a háboru és harc, itt a hátáron belül verjen tartós tanyát a nyugalom, a béke. Így eltudjuk viselni a megpróbáltatásoknak ránk következő napjait.

Spectator.

AZ ÓRA.

A Debreczeni Szemle számára írta: SÁROSI ÁRPÁD.

*Meg nem áll a mutatója,
Órök útját egyre rójja,
Fut előre sebesen.
Percből óra, napból év lesz,
Az étellel könnyen végez,
Nem tartja föl semmi sem.*

*Volt idő, hogy vártam, lestem
Forduljon már sebesebben
Az a lomha mutató:
Elérni, hogy elveszítsen
Elérni, hogy üdvözítsen
Egy mosoly, egy édes szó.*

*Fut az óra mutatója,
Mindenünket elrabolja,
Ma már fáj, hogy így rohan.
Minden tűnő ketyegésen
Könnyörtelen gunyját érzem:
Ifjúság, hev oda van.*

*Nyomokban a mulandóság,
Miért sietsz hát ócska jószág?
De az óra nem felel,
Szűk határát egyre rójja
Egykedvűn a mutatója:
Menni, menni, menni kell...*

Beszéd közben néha zavarba ejt a saját hangunk csengése és olyan állításokra csábít, amelyek meg sem felelnek meggyőződésünknek.

SAISON.

Nincs cseléd.

A *Debreczeni Szemle* krónikairója mindig a hét legaktualisabb témáját választja e rovatban, elmékedése tárgyául.

Kérdem én a cselédmizériáktól agyonzaklatott lelkű magyar író, tőled a cselédügyi viszonyok miatt tönkre tett idegzetű s e miatt egyáltalán nem nyájas olvasó, van-e aktuálisabb most *kukoricatörés után*, mint a *cselédkérdés* ? !

Ugy-e nincs, nyájtalan olvasó ? !

Igy őszi idők táján a kukoricatörés bevégezését úgy várják a debreczeni gazdasszonyok, mint izraelita polgártársaink anno dacumal a Messiást. Ez a határidő jelzi a mezei munkák által lekötött cseléd-erők felszabadulását, most jönnének vissza a nyári szünet után a falu Julkái, Julcsái, Erzsije, Esztije.

A romlatlan derék falu szüzei, akik a hagyományos nagykendőkben felvonulnak a Városház-utcai *embervásárra* s várják a jó szerencsét, a jó gazdasszonyt, aki ugyszólván családtagjául fogadja a hűséges tekintetű Erzsiket, Zsófikát, Julcsákat, akik ugyan még semmit sem tudnak a házi munkából, se parkettet fényesíteni, se sütni, vasalni, főzni, mosni; de akik majd megtanulnak mindent s karácsonyra, mikor az édesanyjuk bejön meglátogatni őket Dorogról, Pocsajról, rájuk sem ismer. Mert szorgalmatos igyekvéssel, jóakaratu jószándékokkal mindent megtanultak s valóságos családtagjai lettek a családnak...

...Hát így volt ez régen. Most meg nemcsak így, de majdnem sehogy sincs.

A kukoricatörésnek ugyan vége van, de hát a kukorica letörésében a Julcsáknak, Zsuzsiknak nagy segítségére volt a jó Isten. A két hónapos eső alaposan letördelte nemcsak a kukoricát, de a termésbe vetett szép reménységeket is.

A Julcsák, Esztik e felől nyugodtam állhatnának cselédsorba. Otthon csak a *nincstelenség*, a nyomoruságos tél vár reájuk.

És mi, akiknek szükségünk van a cseléd-erőre, akik a háztartásban munkaerőt keresünk bennük, joggal várhattuk, hogy az idén nem lesz hiány cselédekben.

Ezzel szemben a valóság az, hogy a Zsuzsik, Erzsik, Julcsák feltűnően jelentéktelen számban vonulnak fel öreg anyjikkal az ember-vásárba. Azok, akik jöttek, csodás egyöntetűséggel bizonyították ennek a megváltozott, cinikus, lelketlen kornak vétkes tanításait.

A jóindulatot, szolgálatkésztséget, a munka megbecsülését, a kenyéradó iránti rokonszenvnek legparányibb megnyilatkozását hiába kerestük ezeknél a 12, 13, legfeljebb 16 éves cselédleányoknál.

Nem arról beszélünk, hogy 20 koronán alól nem lehetett valamire való cselédleányt találni. A folytonosan emelkedő általános drágaságot a cselédek úgy magyarazzák, hogy azért, mert az ő el látásuk sokkal többbe kerül, mint ezelőtt, mert emelkedett a cselédszoba fűtésének, a cselédség kosztjának, a cselédadónak az ára, hát ők is emelik az árakat, az u. n. *munkaerő*. Azt a munkaerőt, amely az *ezt még nemtudom-ságba*, az *ezt nem vállalom* kijelentésbe, a kapuban lődörgésbe, férfiak után futkosásban merül ki.

mi is élvezni akarjuk az életet, úgy, mint a férfiak, mert mi is tudjuk ám, hogy az élet rövid s hogy : post mortem nulla voluptas! — akkor az ember szinte igazat ad úgy a pazarló és mulatni vágyó asszonyoknak, mint azoknak a feministáknak, akik be akarják szüntetni a háztartást, ahol minden csak a férfiakért van. Az ő egyik és legelsőrangú szenvedélyük : a gyomruk miatt. Az ő füstölt oldalos, tejfőlés töltöttkáposztájuk miatt, a tüdőtáska-levesük miatt és egyáltalán, az ő kedvenc menüjük miatt.

Ezért a menüért született meg a szőke vagy barna, pisze vagy klasszikus orru feleség, aki leánykorában ő miatta, az eljövendő férj miatt, hord harminchatos cipőt harmincnyolcas helyett, miatta füzi harmincnyolc és negyven között ingadozó derekát huszonnyolcra, miatta könyezik a szeme, mikor a költészetről és művészetről beszél s a harminchatos cipő úgy szoritja a lábát, hogy a bűbajos csillagos eget mindössze egy pitykének látja.

Minden a férfi miatt, az ön szenzációs szakácskönyve miatt van, Ali-Bab, nagy férfit.

Ez a könyv eleven dokumentuma a művelt férfi természetrajzának. Annak a frakkal, szmokinggal takargatott természetrajznak, amelynek a megismerését a paraszt ember olyan nyíltan magyarázza meg : „Szükség van az asszonyra, mert kő a főtt étel, meg a tiszta alsó a férfi embernek“.

Ali-Bab, nagy férfit, ne csürjük-csavarjuk a dolgot : előbb a gyomor, csak azután az asszony ! S míg az asszony piperejére sajnálják a pénzt, a gyomrukra bizony csöppet sem sajnálják. Az asszonyok persze úgy segítenek magukon, hogy a konyhapénzből spórolnak toillettère. Mert azt még a legnagyobb ellenségük sem foghatja rá a nőkre : hogy sokat költenek a gyomrukra.

A mai nők nem. Régen, mikor még az asszonyoknak két selyem ruha elég volt egész életükre, akkor a konyha, igazán az asszony konyhája, olykor tönkretette a férjet is. De a mai asszonynak nincsen konyhadóssága, csak toilette-adóssága.

Ma, — hogy egy kis ellentmondásba keveredjek — a férfiak majdnem jobban értenek a konyhához, mint az asszonyok. S hogy megmérhetetlenül több szeretet van bennük a főzési tudomány iránt, mint az asszonyokban, az bizonyos.

Igaz, hogy ők kellemetlenkedések, kulisszatitkok és bajok nélkül jutnak mindenhez, a töltött káposztához épp úgy, mint apai örömkükhöz, de azért mégis különös az, hogy ön, Ali-Bab, merész ujitásokat talált ki, ébren és álmában újabb és újabb mártásokat, sülteket, téstákat komponált.

Oh, tudom, hogy nem a nők életének megkönnyítése céljából, hanem a saját gyomrának gyönyörűségére, még pedig asszonykéz beavatkozása nélkül, egyedül, gőgösen, királyi szuverenitással.

Lássa, Ali-Bab, ez a nagy gőg önben, ez a nagy önállóság, nem tetszik nekem. Én ebben anti-feminizmust, sőt valóságos krimicsaut látok, a férfiak hadüzenetét, teljes fölmondását a páros társulátnak. Én már jó régóta figyelem, hogy a budapesti csemege-kereskedésekben nem az asszonyok, hanem a férjek láthatók inkább, ők szedik össze a hideg vacsorák anyagát, arról nem is szólva komolyabban, hogy nem egy helyen láttam ablakon keresztül, hogy a fiatal férjek teritenek reggelihez, sőt port törülni is láttam őket, sőt gyereket pólyálni és szennyes ruhát összeszedni is.

Ebből a kontárkodásból baj lesz. Hogy majd minden művész-embernek, írónak, piktornak, szobrásznak mániája a főzés s hogy mindegyiknek van egy ünnepi trükkje valami salátából, halból, vagy sültből, de ezt a miniát lehet oda is magyarázni, hogy a művész-emberben sok a lágy, nőies vonás. De mi az ördögöt akarnak az orvosok és a mérnökök ? Én még egyetlen diplomás nőt sem láttam szakácskönyvet írni. Hát mit akar ön, Ali-Bab.

Őszintén megvallom önnek a levelem végén — habár szolidaritást vállaltam a nőekkel —, hogy még most is irigylem öntől azt a könyvet. Én nagyon jól tudom, mit jelent az : *jöltalálni*.

Abban az időben, mikor még két szerkesztőségben *egyugyanazon* tárcámat ezzel a kritikával adták vissza : a meséje jó, de az előadása rossz... a másik helyen meg : a meséje rossz, de az előadása jó... kétségsébeesett szenvedéllyel tanulmányoztam — tüzelési szempontból, — micsoda vegyi anyaggal dönthetném meg a hus természetének ama törvényét : hogy két órai fővés helyett érje be egy órával ?

Mondom, ha nem vállaltam volna szolidaritást, most beszélhetnének ezeknek a feltalálásoknak, kutatásoknak izgalmas, tanulságos és olykor nemes gyönyörűségéről is.

Igy nem lehet. Azért csak azt mondom még el, hogy egyszer egy kedves öreg tábornokkal utaztam, aki kicsinylőleg intett, mikor megmondták neki, hogy író vagyok.

— A nő csak főzni tudjon, táncolni és énekelni. Azután : slusz !

Nincs igaza az öreg barbárnak, de azért a nőnek kell tudni főzni. Szeretettel, művészettel, izléssel, komponálási szenvedéllyel. Ugy mint ön, Ali-Bab. Ég vele, nagy férfit !

KENDŐZÖTT VOLT A ...

A Debreczeni Szemle számára írta: ZÉTA.

*Kendőzött volt a mosolyod,
A szemed, szived álnok
S hogy lelkemet megejtették
Csodásan bűvös álmok :
Unalmas óráid alatt
A játékszered lettem,
S e játékra könnyelműen
Feltettem egész lelkem !*

*Azt hazudtad, hogy régen várt
Valakit szived, lelked.
S a legelső, az igazit
Én bennem fel is letted.
Hőfehér álmod hazudtál
És minden kicsi lépted,
Léha hiúság mesgyéin
Sötét utakra tévedt.*

*...De hát elég volt, nincs tovább
Váljunk el csöndben, szépen.
A fonalat, — mi összefont
Bennünket, — széjjel tépem,
S ha szíved meg is vérezé
A valónak hitt álmom,
Utaimat, — nagy szomorun —
Már csak magamban járom.*

lehelte ki lázas lelkét a kollégium háta mögött... Mert Debreczenben most sem akad ember, aki a városi magisztrátust figyelmeztetné arra a kötelességére, mellyel nem Oláh Gábornak, hanem saját magának Debreczennek s a magyar irodalomnak tartozik s aki elgondolná, hogy micsoda örökéletű alkotásokat köszönhetne a magyar költészet Oláh Gábor egyetlen nyugalomban gond nélkül eltöltött esztendejének. Nem is szólva arról, hogy a város valamelyes ily célu irodalmi alapítványával még egy emberi életet is visszaadna a teljes egészségnek. Ami szintén valami még akkor is, ha Oláh Gábor nem is lenne olyan nagy költő, mint amilyen istenigazában és jóvoltából.

*

(+) **Egy kedves uriasszony** hunyt el a héten, az igazi feleségek és anyák közül való. Nevét nem emlegették a divatos debreczeni asszonyok közt s egész valójával igazolta annak a közmondásnak az igazságát, hogy az az igazi asszony, akiről a fáma keveset beszél. Pedig Debreczen egész uri társadalma ismerte és szerette. Csak nem beszéltek róla. Minek is? Amit mondott, tett, az jól volt mondva és téve, az emberek pedig a jóról, a rendesről keveset beszélnek. Az embereknek a rendkívüli, a botrányos kell. És most Debreczen előkelő közönségének összesége gyászolja a lelkében ifju *Schwartz* Vilmos bankigazgató elhunyt hitvesét, szép, okos gyermekeinek anyját. Mert a jót, a nemest, az igazi asszonyt, a mintafeleséget megszokták becsülni az emberek... legalább is halálában.

*

Bosnyák diákok Debreczenben. Ime a vért faszasztó okkupáció, izgalmas annekszió első gyümölcseiből Debreczennek is az ölébe hullott egynehány. Hat darab bosnyák diák képviseli Bosznia Monarchiánkhoz tartozandóságát. Mind a hat Debreczenbe jött tanulni, abba a városba, mely igazán egyetemnek készül. Persze most még szenzáció számba mennek a piros sipkás idegenek, akiket nagyban molesztál a műveletlenség kíváncsisága, annyival is inkább, mert az idegenek vallásos szokása nem enged meg, hogy a bosnyák diákok kávéházban, színházban levegyék a fejfedőjüket, sipkájukat. Ők fejükön tartott sipkával fejezik ki tiszteletüket s vallásos meggyőződésük tiltja a hajadon fővel való megjelenést nyilvános helyen. Hát most még feltűnő ez a nagyvárossá csak most átalakuló Debreczennek, de majd csak beletanul abba, hogy hat bosnyák koponyán maradt sipka még nem szenzáció... Aminthogy lassan-lassan bele is kell tanulnia a másokkal való nemtörődömségbe, hagyván a Bimbók, Kajlák resszortjába tartozandónak az új, czifrara faragott kapuk hámulását.

*

)-(**Váltójog.** A német hadügyminiszter ötletes bácsi. A minap nagy beszédet mondott, amiben kijelentette, hogy akárkivel lesz háboruja a németnek, mindenesetre a német hadsereg fog győzni. Most pedig kiadott egy rendeletet, hogy a kadétiskolákban a *váltójog* ezentul *kötelező tantárgy* legyen. Vajjon mi köze a váltójognak a győzelemhez és a győzelemnek a váltójoghoz, bizony én nem tudom. De hogy a katonatisztnek sok köze van a váltójoghoz, azt tudom. És azt is tudom, hogy a katonatiszt kadét korában jobban tudja a váltójogot, mint generális korában. Nem azt kellene előadni, hogy *mi a váltó* és hogyan kell kiállítani, hanem azt, *hogyan lehet értékesíteni.*

(V) **A konvenció.** A legostobább gyümölcsök a konvenció fáján teremnek. Micsoda megrázó tragédia volt ez a legutóbbi német bányakatasztrófa. Egy ostoba szikrától elszabadulnak a halál angyalai és legyilkolnak pillanatok alatt sok száz embert. Azután legyilkolják a mentőket is. Elpusztítanak kincseket, nyomorékká tesznek családokat, kioltanak friss életet és koldusbotot nyomnak ezer meg ezer árva kezébe. Az egész világ megrendül. Annyi könnyet sirnak el a ravatalok körül, amivel el lehetne oltani a föld méhében dühöngő tüzet. És amikor eljön a nagy temetési nap, odaáll a sok száz ravatal elé a porosz kereskedelmi miniszter és bucsuztatja a sok halottat a császár nevében. Fuldoklik a hangja, amikor ki mondja az utolsó bucsusztót:

— Szerencse fel az utolsó utra!

És ezer ember zokogva mondja utána:

— Szerencse fel!

Mert bányászok voltak, bányászszejlszóval bucsuztatja szegényeket az ostoba konvenció. Bolond história. Mintha a pap, amikor feladja az utolsó kenetet a haldoklónak, azt mondaná hozzá: „Kedves egészségére kívánom!”

*

(=) **Uj! Uj! Uj!** Vagy: — Apák öröme. Illteve: — Uraknak nélkülözhetetlen! Avagy: — Szenzációs megoldás. — Haldokló romantika. — Miből lesz a cserebogár? — és — A tudomány maliciája. Mind jó lenne címnek. Mert hát megvan! Megvan a szérum. Az apasághitelesítő szérum. Az apasággal vádolt egyén véret beoltják házinyulba. A nyul véret a vitás gyerekekbe. És minden kiderül. Napfényre jön az igazság. Kibujik a szeg a zsákból. Hát megint kihúzták egy fogát a jó öreg romantikának. Megint leverték egy szép kis hidat, amire föl lehetett építeni hat kötetet és három fölvonást. Megfojtottak egy izgatató kis problémát. Mit ér ezután az élet, ha már mindenki tudja, hogy ki az apja, ki nem az apja. És mi lesz a literatúrával? Nem lesznek többé érdekes titkok és kúsa bonyodalmak, becsempészett és elcsereált gyermekek, hetven fejezetten keresztül, méltatlanul meghurcolt és végül ártatlannak bizonyult anyák, izgalmas hagyatéki pörök, kijátszott férjek, vagy lelketlen, vérségtagadó édesapák. Semmi sem lesz, csak a szérum. A szérum, amivel ha idejekorán beoltják Kárpáthi Zoltánt, ma szegényebbek vagyunk egy szép olvasmánnyal. A szérum, amit ha kitalálnak kétszáz év előtt, ma más képe van az egész literatúrának. Ezután csak ilyen mellékkörülményekkel lehet az apasági rejtelmeket regénytémának felhasználni: — a hősnő megvesztegeti a vérpróbánál működő orvost. Esetleg az orvos szerelmes is lehet a bűnös anyába és akkor két-háromféle jó megoldás is fekszik kézen. Vagy pedig a hősnő egy óvatlan pillanatban kicseréli az ál-apa vérevel beoltott nyulat egy nyullal, amiben az igazi apa vére termeli a szérum anyagát. Ha a szőnyegen forgó nyul történetesen tiszta fehér és csak a fületövéen és háta közepén van egy fekete pont, vagy fordítva, akkor az egész csere-ügy különösen izgató és körülményes, telik belőle tíz fejezet, illetve egy egész felvonás. Végül egy kérdést: csak csecsemőknél vagy felnőtteknél is alkalmazható ez az apasági próba? Mert ez egy becstelenül mulatságos elképzelés: — micsoda örült zagyaság lenne a világból hirtelen, ha valakinek eszébe jutna valamennyiünket sorba oltogatni és mindenkiről kiszűlni, kicsoda az apja és ki nem az apja!...

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-ú. 63. szám. Telefon szám 869.

(Bemutatók, bemutatkozásokkal.)

Írta a Debreczeni Szemle színházi rovatvezetője
IVÁNKA F.

Nem a szenvelgő nagyképűség mondatja velünk, hogy jobban szeretnénk volna, ha Zilahy Gyula, a Nemzeti Színház volt dédelgetett kedvence, az ideai színháznívítás alkalmával jobban ragaszkodott volna a tradíciókhoz s nem holmi *Asszonyfaló* jegyében nyitatta volna ki a debreczeni színház sok irodalmi, művészi dicsőséget megért kapuit. Ama színházat, melyben egykor ő is abszolút művészi pályafutásának hajnalos, harmatos reggelét élte.

Akár egy *Bánk-bán*, vagy ha énekes darabbal akarta kezdeni a szezont, legalább a *Czigánybáró*, — Zilahyné hatalmas Saffi-jával, — jobban illett volna a debreczeni színház multjához s ahhoz a közönséghez, melynek az első heti műsorral való elértéktelenítése üzleti szempontból is rossz politika.

Végeredményében így az első heti repertoire sem erkölcsi, sem anyagi sikerekre nem hivatkozik. A megkezdődött színházi szezón további szintjét mindenestre magasabban fekvő vonalakban szeretnénk látni s a kassa-bilancot is kedvezőbbnek.

Mert örök igazság, hogy a költészet a rut prózával folyton ölelkezik.

Három bemutató előadás közül a *Hölgyek öröme* nem sok szót vesztégetünk, nem azért, mintha nem lenne létjogosultsága az ilyen vigszínházi, piros színlapos malacságoknak. Ilyent is adni kell a közönségnek, melynek egy nagyrésze igazában csak az ilyen darabokon tud mulatni. A jóízű kacaj kicsi-holása pedig a mai szomorú megélhetési viszonyok mellett kincseket ér, ha nem is irodalmi-művészi szempontokból.

A *frankfurtiak* vigjátékról a Debreczeni Szemle mult számában érdemleges irodalmi bírálat jelent meg nálamnál illetékesebb esztétikus tollából. Bizony, nagyon vékonypénzü darab az, amolyan reklámalkotás, a Rotschildok 100 éves évfordulóján. Az igazi művészethez úgy aránylik, mint a portré-festéshez a plakát-rajzolás. Csupa karrikatura, kihegyezett jellemzőségekkel.

Az *asszonyfaló*-nak egy pár szubtilisan pajkos melódiáján kívül semmi színpadi értéke. Az is az előadásbeli fogyatékoságok miatt nem tudott érvényesülni, különösen a Kassayval való együttésekben. A darab el is bukott s utóbb csak a bérlőközönségért maradt műsoron. Requiescat in pace!

E darabok keretében mutatkoztak be az új tagok. Hogy *igazi nagy művészi* jelentősége is volt az egyes előadásoknak, az *Halassyné* S. Etelnek köszönhető. Ez a nagystílusú színész nő asszony igazi művészetet hozott a színpadra, régi nagyokra, most már nem is igen létezőkre emlékeztetőt. Ez a művészet még a régi, nemes patinás iskolából került ki. Csupa kedély, csupa kicizellált finomság teljes egészében Halassyné művészeté, mely magasan emelkedett az ensemble fölé. Gratulálunk hozzá Zilahynak és leg-

főképen a közönségnek! Ezért az asszonyért darabokat kell előszedni, igazi művészi feladatokat kínáló darabokat. Például az *Ahol mutatkoznak*-ot.

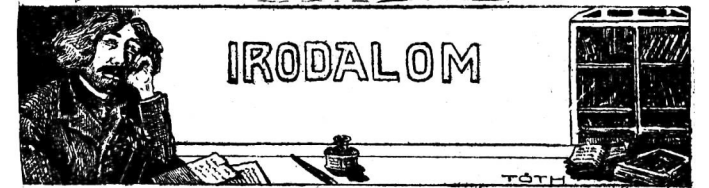
Művészi szemüvegen keresztül kell nézni a leányát is *Halassy* Mariskát, ezt a színpadra született színészeányt, aki a *Sasfók*-ban sok szépet nyújtott, lelket gyönyörködtető sikerült jeleneteket, ezek közt abszolút tökéletest a haldoklási jelenetben. Anyja, apja leánya, mert Halassy korának legnagyobb művésze volt.

A többi új tagok közül művészembernek látszik *Lévay Farkas Pál*, a maga bámulatosan ritka közbetlenségével. Csodálatos, hogy míg ő mit sem hozott magával az orfeumi dobogóról, addig többi kómi-kusaink kabaré stílusban játszanak. Úgyes, szép reményekre biztató *Lajthay* Károly, akinek a *Hölgyek* örömeiben volt a bemutatkozása. Nagyobb művészi feladatok megoldása utáni időkre tartjuk fel róla szóló véleményünket.

*

A régiekről most hallgatunk s azokról az ujonnan szerződtettekről is, akiknek egyébként sem jutott ezen a héten jelentősebb szerep.

És még egyet! Mi jóakaratu, tanulságos bírálatot akarunk írni, színészek, művészek és a közönség jól felfogott érdekében. Magasabb művészi szempontokból kíséjük figyelemmel a színház működését. Színházi reklámot csak hirdetési rovatunkban adunk. A lap egyébként marad a többi részében a közönségé, melyet kérünk, hogy esetleg meg jegyzéseit közölje velünk, mi hasábjainkat készséggel bocsátjuk rendelkezésére.

Tóth Béla: A *boldogasszony dervise*. Az *Athenaeum* Könyvtár legújabb kötete kedves meglepetést hoz a magyar olvasóközönségnek. Új kiadásban teszi hozzáférhetővé *Tóth Béla*-nak a magyar szépirás halhatatlan mesterének egyetlen elbeszélő munkáját: *A boldogasszony dervisét*, mely már évekkel ezelőtt elfogyott. Huszonhét elbeszélést foglal magában a gyűjtemény és ennek a huszonhét elbeszélésnek mindegyike remeke a magyar szépprózának. *Tóth Béla* a legnagyobb magyar elbeszélők egyike. Csupa egyszerűség, csupa természetes bájosság. Minden során meglátszik, hogy a Kelet nagy elbeszélői voltak mesterei. Nem eleméz aprólékosan: egy-két vonással világít bele a lelkekbe és viszonyokba. *A boldogasszony dervise* nemcsak, mint érdekesítő elbeszélés elsőrangú, hanem mint történelmi korrajz is. A néhány fejezetből álló novellában, mint parányi tükörben a török hódoltság egész pszichéje megnyilatkozik. Nyelvbéli tudását a *Mikes Kelemen CCVIII levele*, *Az aquincumi levél* és a *Leveles ládából* című elbeszélésekben ragyogtatja legjobban. Mintha *Mikes Kelemen* bűbájos tolla vetette volna őket papírra. *Tóth Béla* után jöttek új és újabb irodalmi irányok. Egynémelyike már el is avult azóta, de *Tóth Béla*-nak ez a kötete nemcsak formájában modern, de lelkében is friss és üde. Mert az igazi művészet, az igazi szépség nem avul el sohasem. Meg

vagyunk győződve, hogy Tóth Béla elbeszélései az Athenaeum Könyvtár tetszetős köntösében és 1 kor. 90 filléres ára mellett, a magyar olvasóközönség legszelebbebb rétegeihez is megtalálják utjukat és rendkívüli módon megszorítják Tóth Béla írásművészetének amugy is nagyszámú tisztelőit. A kötet művészi fedőlapját *Basch Árpád* készítette.

*

Az erősebb. *Benedek* Marcell három felvonásos drámája, melynek napról-napra fokozódó sikere oly szerencsés előjelű kezdete volt a Nemzeti Színház idei saisonjának, most könyvalakban is megjelent a *Fővárosi Színházak Műsora* című népszerű vállalatban. A darab erőteljes nyelve, színes, eleven cselekvénye olvasva is ép úgy megteszi hatását, mint a színpadról s bizonyára egyike lesz az ismert vállalat legkelendőbb számainak. A füzetet a Lampel R. (Wodianer F. és fiai) cég adta ki; ára 60 fillér.

*

Molnár Ferenc mély tartalmu színműve: Az ördög, hatodik kiadásban is meg fog jelenni, még pedig nem a szokásos filléres színműtárkiadásban, hanem mint veritabilis diszes, *szalonzatalra* való munka. Gyönyörűség lesz lapozgatni ebben a könyvben, mely szaturálva van elmés ötletekkel, találó mondásokkal, hangsúlyos, szállani kívánczozó igékkel, melyek olyan sürün kergetőznek benne, hogy egy részük a színpadon okvetlen kárbavész, mint ahogy a szénsav elillan, ha nyitva hagyjuk az üveget. Mikor azt mondjuk, hogy újból meg fog jelenni ez a könyv, ezt óhajtsképp mondjuk, ugyszólván falra festjük az ördögöt. Az élelmes kiadónak mintegy a szájába rájuk, hogy hol keresse. Különös lenne, ha az ördög és a kiadó épp ezuttal nem találkoznának!

*

A Modern Könyvtár legújabb sorozata. Két hónapnyi nyári szünete után külsejében is megújodva lép a *Modern Könyvtár* legújabb sorozata a közönség elé. Szenszáción szamba menő ujitása a rendkívül népszerű és közkedvelt irodalmi vállalatnak, hogy ezentul *egyes száma* 40 fillér helyett mindössze 20 fillér lesz és ezért az árért a közönség legszelebbebb rétegei is kozzajuthatnak ugy a külföldi, mint a magyar irodalom legkiválóbb alkotásaihoz. A *Modern Könyvtár* legújabb sorozatában már négy ilyen 20 filléres füzet jelent meg és ha csak azt jelezük, hogy ebben a négy 20 filléres füzetben *Biró Lajosnak* és *Karinthy Frigyesnek* eredeti munkái, továbbá *Hofmannsthal* Hugó és *Max Burkhardt* egy-egy rendkívül értékes munkájának a fordítása van, máris ékes bizonyágát adtuk annak, hogy a *Modern Könyvtár* útján a magyar és világirodalom legbecsesebb alkotásai páratlanul olcsó áron szerezhetik meg maguknak a legszerényebb igényűek is. Az új sorozat egyébként *hét füzetet* hozott. 175—177. száma *Szilágyi Gézának* az ismert nevű kiváló modern poétának művészi és abszolút becsü *verseit* tartalmazza. A 178—179-es számu füzet *Anatale France: Crainquebille* című nagyhatásu, szociális tendenciájú darabja, amely a franciák legolvasottabb és legnépszerűbb írójának egyik legbecsesebb műve. A darabot *Franyó Zoltán* és *Révész Andor* fordították művészi közvetlenséggel. — *Max Burkhardt: Clo méltósága* című pompás vigjátéka a sorozat 180. száma. A darabot most adták a Vigszínházban frenetikus hatás mellett. *Adorján Andor* fordította magyarra és hiven visszaadta benne az eredeti mű minden finomságát, szépségét, humorát. — A 181. sz. *Hugó Hofmannsthal: A Balga és a Halál* című ragyogó szépségekben gazdag szimbolizti-

kus vigjátéka, amelyet *Somlyó Zoltán* fordított magyarra művésziiesen. — *Karinthy Frigyesnek*, az „*Igy irtok Ti*” diadalmas írójának komolyabb irányu műve a *Modern Könyvtár* 182. száma. Címe: *Ballada a néma férftakról*. A kitűnő satirikus komoly megfigyelőnek mutatkozik ebben a kötetében, amely irodalmi érték és a közönség szerető érdeklődése tekintetében bizonyára nem marad mögötte *Karinthy* eddigi irodalmi sikereinek. — A 183. számu füzet *Biró Lajosé*. Címe *A jövő országutján*. A ragyogó tollu író aktuális témákhoz füzi benne mélyen járó elmékedéseit, amelyek, — mint *Biró Lajos* minden írása — kétségkívül rendkívüli nagy érdeklődést keltenek az olvasók körében. A *Modern Könyvtár* mostani gazdag sorozatának utolsó száma a 184—186-os számu füzet: *Szomorj Emil Komédia* című gondos finomsággal megírt párisi történeteit tartalmazza. A *Modern Könyvtár* egyes száma 20 fillér.

Az e rovatban felsorolt művek kaphatók **Hegedűs és Sándor** könyvkiadóhivatalában, Kossuth-utca 11. szám.

Alig hinném, hogy a sokat utazott ember bárhol a világon talált volna csunyahbb vidékeket, mint az emberi arcban.

A zenekedvelők köre.

Debreczen nagyon fejlett zenei életét mai magas színvonalára két zeneegyletünk emelte. Ezek közt a *Zenekedvelők Köre*, — a maga dr. *Spitz Lipó*tjáról és dr. *Szenes Zsigáról*, — mintha temperamentumosabb lenne, mint a másik, ahol a derék *P. Nagy Zoltán*t nagyon is magára hagyják rengeteg munkájában.

A *Zenekedvelők Köre* beküldte hozzánk évi jelentését, melyet az alábbiakban közlünk.

Jóleső kulturkép bontakozik ki abból a jelentésből. Tudjuk, hogy a *Zenekedvelők Társasága* sem fog elmaradni a maga jelentésével, melyet szintén és hasonló érdeklődéssel vár a közönség.

Az évi jelentés kegyeletesen adózik egy debreczeni igazi nagy művész emlékének, akit váratlanul ragadtott ki a halál Debreczen zenei életéből. A szó abszolút értelmében művész volt *Füredi József*, kinek szép emlékét idéznünk kell, most a fellendült zeneszezón pirkadásakor. Testamentumát, az ő fáradhatlan munkaerejét, igazi művészi rajongását fel kell osztani a Kör többi vezető tagjai közt. Talán így pótolható lesz az elmúlásával támadt űr?!...

A tartalmas jelentés így hangzik:

Mult évi jelentésünkben örömmel és megnyugvással állapítottuk meg, hogy az a kis palánta, melyet négy évvel azelőtt gondos kézzel és sok szeretettel elültettünk, szép sugár fába szökent. Azóta ismét eltelt egy év és jól esik reámutatni arra, hogy nemcsak az időben haladtunk, hanem célunk megvalósításához is közelebb jutottunk. A sugár fa mind mélyebbre bocsátotta gyökereit a talajba, hajszálcsovein magába szivta és egyesítette a szétszórt szunnyadó erőket és törzsén újabb

évgyűrű jelzi, hogy működésünk körét mindjobban kiterjesztettük.

Már megalakulásunk idejében tisztában voltunk mi azzal, hogy pusztán idegen művészek fellépése még nem merítheti ki valamely zenei egyesület működését, ezért még az 1908-ik évben megvetettük az alapját egy teljes fuvós és vonós zenekarnak, valamint egy állandó férfi és női énekarnak. Tagadhatatlanul sok nehézséggel kellett megküzdenünk, azonban a fejlemények megmutatták, hogy a sok fáradtság és áldozatkészség nem veszett kárba. Ez a zenekar és énekkar fontos tényezője, úgyszólván gerince lett zenei életünknek. Kezdetben szerény keretek között működött, majd mindjobban megerősödve már jelentősebb eredményeket ért el, a maga teljes egészében csak az elmúlt évben bontakozott ki, amikor is sikerült a karnagy állásra W. Hammerstädt János zenedei tanár urat megyni.

Ha az elmúlt zenei év történetére visszapi-lantunk, úgy találjuk, hogy az idegen művészek szereplésén kívül három kimagasló nagyszabású eseménye volt zenei életünknek. Az 1911. évi december 18-ikán a városi színházban tartott Liszt ünnepély, a szabad iskolának folyó évi március hó 14-ikén tartott zenei tárgyú előadása és a Kálvineum javára folyó évi május hó 18-ikán és 19-ikén rendezett ünnepségek. Mindhárom zenei eseményből Körünk bőven kivette részét. Tudvalevő, hogy az elmúlt évben az egész kulturvilág megünnepelte Liszt Ferenc születésének 100-ik évfordulóját. Az ünneplők közül Debreczen várososa sem hiányzott. Egyesületünk lehetővé tette azt, hogy Debreczen várososa méltó módon rója le kegyeletét a nagy mester iránt. Az ünnepélyt a Debreczeni Zenedével együttesen rendeztük, a Budapesten felállítandó Liszt Ferenc szobor alapja javára. A két egyletnek 86 tagból álló énekara és 50 tagból álló zenekara Lisztnek „Szt. Erzsébet legendája” című nagyszabású oratóriumát adta elő. A mű előadása kétségtelenül nehéz feladat elé állította énekkarunkat és zenekarunkat, de a közreműködők lelkes buzgósága diadalmaskadott minden nehézségen. E helyen is ki kell emelnünk, hogy derék karnagyunk W. Hammerstädt János a mű betanításának fárasztó munkáját nagy önfeláldozással és kiváló szakavatottsággal végezte. A két egyesület a Liszt-szobor alap javára 100—100 koronát juttatott.

A Szabad Iskola Ismeretterjesztő estélyén dr. Szenes Zsigmond választmányi tagunk „A zenei stílusról” c. tanulmányát zenekarunk játéka egészítette ki. Ez alkalommal Mozárt C-dur (Jupiter) szimfóniáját és Erkel Ferenc „Hunyadi László” c. dalművének nyitányát adtuk elő a Bika-szálló zsufolásig megtelt disztermében.

A Kálvineum ünnepély alkalmából zenekarunk a közkívánatra megismételt Hunyadi László nyitányon kívül Volkmann D-moll szerenádját és Berlioz Rákóczy-indulóját adta elő, az egyesített női énekkar pedig Brahms néhány dalát énekelte.

Ugy a Szabad-Iskola estélyén, mint a Kálvineum ünnepélyén való közreműködésünk jelentékeny anyagi áldozatot is követelt tőlünk, amit azonban a kulturális és jótékony cél érdekében szívesen hoztunk meg.

Látni való mindezekből, hogy zenekarunk és énekkarunk városunk zenei életében immár jelentős és hézagpótló intézmény és annak fejlesztése a jövőben is egyik főadatunkat fogja képezni. Ugy szintén mű-

velni, terjeszteni és népszerűsíteni óhajtjuk a kamara zenét is.

Az elmúlt évadban idegen művészek közreműködésével hangversenyeink a következők voltak:

1911 november 8-án két fiatal hollandiai művész, Jac. van Kempen dalénekes és Henri Vilhelmus zongoraművész mutatkozott be. December 15-ikén a brüsszeli vonósnégyes adott kamaraestélyt. Nagyszabású volt 3-ik hangversenyünk 1912 január 3-án, melyen a 65 tagból álló Wiener Tonkünstler Orchester működött közre Nedbal Oszkár főzeneigazgató vezetése alatt. E hangverseny rendezése természetesen nagy anyagi áldozatokat követelt, de sulyt helyeztünk arra, hogy az orkesztrális zenét közönségünk elsőrendű előadásban ismerhesse meg közönségünk ama része, melynek ez egyébként nem állana módjában és főként a tanuló ifjúság, melynek kedvezményes jegyeket bocsátottunk rendelkezésére. Negyedik hangversenyünkön 1912 január 22-ikén a müncheni operaház kiváló művésznője, Bosetti Hermin karénekesnő és Tarnay Alajos szerepeltek. Ötödik hangversenyünkön pedig február 12-ikén Kóczáni Jaroslaw hegedűművész és W. Hammerstädt János zongoraművész léptek fel.

E hangversenyeiket rendes bérlő közönségünkön kívül is nagyszámu közönség látogatta, úgy, hogy a Bika terme állandóan zsufolásig megtelt.

Nem tartozik ugyan tulajdonképpen Körünk hivatalos működéséhez, de azért mégsem mellőzhetjük hallgatással választmányi tagjaink és karnagyunk különálló zenei, illetve zeneirodalmi tevékenységét, mert e tevékenységből Körünkre is fény hármlik. Így dr. Tüdös Kálmán választmányi tagunk folyó évi március hó 7-ikén, 14-én és 21-ikén a Zenede disztermében és a Szabad-Iskola ismeretterjesztő estélyeinek keretében Beethoven életéről és művészetéről tartott magas színvonalu előadást. Ugyanez alkalommal W. Hammerstädt János karnagyunk zongorán bemutatta Beethoven több jelentős művét. Ugyanő a Kálvineum ünnepély alkalmával két napon át a református nagytemplomban és a Kossuth-utcai református templomban orgona hangverseny volt városunkban. Dr. Szenes Zsigmond választmányi tagunk „A zenei stílusról” tartott előadásáról fentebb már megemlékeztünk. Mindebből az az örvendetes tény látható, hogy városunk zene-művelő és zenekedvelő elemei egyesítve vannak táborunkban. Tagjaink száma az elmúlt évben is örvendetesesen gyarapodott s ez teszi lehetővé, hogy célunkat, a zene népszerűsítését és terjesztését fokozott erővel megvalósíthassuk.

Sajnálattal kell azonban jelentenünk, hogy jövő munkánkban egy derék és buzgó munkatársunkat nélkülözni leszünk kénytelenek. Füredi József, a Zenede volt tanára az, akit nemrég elveszítettünk s ki egyesületünk megalapítása körül is tevékenyen közreműködött s egyideig zenekarunk vezetője is volt. Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

Végül őszinte köszönetet kell mondanunk mindazoknak, akik közreműködésükkel szívesek voltak segítségünkre lenni.

Főként a zenekarban és énekkarban résztvevő hölgyek és urak azok, akik idejüket és tevékenységüket szívesen bocsátották a kulturális cél szolgálatában. Fogadják egyenként és összesen hálás köszönetünket.

*

A zene rovatban felsorolt zeneművek kaphatók Csáthy Ferencz könyv-, papír-és zeneműkereskedésében Egyház-tér

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Többeknek. Kéziratokért felelősséget nem vállalunk, azokat nem adjuk vissza s megőrzésére sem vállalkozunk.

Érdeklődő. Szerkesztőségünkben és kiadóhivatalunkban legjobban ott találhatja szerkesztőtulajdonosunkat délutánonként 3—5 óráig. Legyen szerencsénk!

Dr. B. S. (Helyben). Levélben válaszolunk.

S. Imre (Budapest). Most már jönni fog?!

Cz. J. (Zombolya). Miért a hallgatás? ! Várjuk választát.

HIRDETÉSEK.

AZ ELSŐ PILSÉNI RÉSZVÉNY SÖRFÖZDE
és a **MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár** ker. képviselőte
Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegye területére egy hordós, mint iverges sörökben
Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél
Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.
Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac-és Kossuth-utca sarkán levő
Pilseni sörház pincéje éttermében és sörosarnokában.

HETI MŰSOR.

Vasárnap október 6. Délután **Czigánybáró.** Operett. Mérsékelt helyárrakkal.

Este **Aranylakodalom** énekes színjáték. Uj betanulással. Kis bérlet.

Hétfőn 7. **Aranylakodalom.** Énekes színjáték. A) bér.

Kedd 8. **Frankfurtiak.** Vigjáték. B) bérlet.

Szerda 9. **Hölgyek öröme.** Vigjáték. C) bérlet.

Csütörtök 10. **Leányvásár.** Operett. A) bérlet.

Péntek 11. **Csütri.** Vigjáték. B. bérlet.

Lapunk legközelebbi száma szombaton, október hó 12-én jelenik meg.

Elsőrangú úri-divatárúk, „ITA“
és „BORSALINO“ kalapok,
különleges nyakkendők a legszebb választékban
Frank Testvéreknél
Piac- és Szent-Anna-utca sarok. — Telefon 749.

Cigánybáró.

Operett 3 felvonásban. Irták: Jókai és Schnitzer Ignátz. Fordították: Gerő K. és Radó A. Zenéjét szerzette: Strausz. Rendező: Kassay.

Személyek:

Zsupán Kálmán, gazdag bánáti ser-téskereskedő	— — — —	Székely Gyula
Arzéna, leánya	— — — —	M. Tordai Erzsi
Mirabella, Arzéna guvernátja	— — — —	H. Serfőzi Etel
Ottokár, Mirabella fia	— — — —	Kiss Imre Sándor
Gróf Cárneró, királyi biztos	— — — —	Szabó Gyula
Czipra, vén cigányasszony	— — — —	Csanádi Irma
Szafti, leánya	— — — —	Zilahyné S. Vilma
Barinkai Sándor, elzüllött nemes	— — — —	Solti Ernő
Gábor diák	— — — —	Kassay Károly
Pali	— — — —	Lévay Farkas
Józsi	} cigányok	Máthé Gyula
Ferkó		Lángh Lajos
Mihály	— — — —	Repkai
Egy hirnök	— — — —	Perényi Kálmán

Első felvonás. A fiatal cigánybáró hazajön külföldről és feleségül akarja venni Zsupán sertéskereskedő leányát. De ez megköveteli, hogy a veje báró legyen. A fiatal földesur erre a cigányok közé megy, akik kikiáltják vajdájuknak, bárójuknak. De Zsupánnak ez nem imponál. Így a cigánybáró elfogadja Saffinak, a cigánylánynak szerelmét. Saffi anyja megjósolja, hogy egy sziklában megtalálja a rég elrejtett hadi kincseket.

Második felvonás. A cigányasszony a kincsekhez vezeti őket s azokat meg is találja. Zsupán odajön az udvartartásával és érdeklődik a kincsek után. Ekkor megjelenik Gábor diák, aki hadsereget toboroz és a cigánybáró beáll.

Harmadik felvonás. Bécsbe jön haza a cigánybáró, mint diadalmas hős. A király visszaadja birtokát, bárói rangra emeli és ő feleségül veszi a cigányleányt.

A debreczeni színház
művészei és művésznői
Kobrak
czipőkben
aratják sikereiket.

Aranylakodalom.

Látványos színmű dalokkal és táncal 3 felvonásban. — Irták: Beöthy László és Rákossy. — Zenéjét szerzette: Fekete I. Rendező: Kassay K

Személyek:

I. kép: Ötven esztendő.

Koltay Jenő cs. és kir. altábornagy	— — — —	Szilágyi
Katalin, a felesége	— — — —	Halasy M.
Koltay Béla, a fiuk	— — — —	Kiss I. S.
Ilonka, unokájuk	— — — —	Vajda J.
Koltay Miklós	— — — —	Wirth S.
Koltay Jancsi	— — — —	Vámos G.
Nyárády, ügyvéd	— — — —	Székely Gy.
Howard James, nagykereskedő	— — — —	Szabó Gy.

II. kép: A budai várban.

Koltay, cs. és kir. hadnagy	— — — —	Szilágyi
Katalin, a menyasszonya	— — — —	Halasy
Emerencia, Katalin guvernántja	— — — —	H. Serfőzi
Nyáry Pál	— — — —	Solti E.
Vidacs János	— — — —	Szászhalmy
Palóc gazda	— — — —	Máté
Jurátus	— — — —	Pető
Mikulák Janó	— — — —	Kassay K.
1 } cserepár	— — — —	Rózsa J.
2 } cserepár	— — — —	Perényi K.
3 } cserepár	— — — —	Repkai
Krausz bácsi	— — — —	Farkas Pál

III. kép: Leborulunk a nemzet nagysága előtt.

A kormányzó	— — — —	Kemény
A képviselőház elnöke	— — — —	Kállay
Koltay Jenő	— — — —	Szilágyi
Katalin, neje	— — — —	Halasy M.
Krausz Soma	— — — —	Farkas Pál
Bodó, huszárhadnagy	— — — —	Lajthay

IV. kép: A piski hid.

Koltay Jenő, őrnagy	— — — — —	Szilágyi
Katalin, felesége	— — — — —	Halasy
Osztrák kapitány	— — — — —	Pető
Főhadnagy	— — — — —	Solti
Mikulák	— — — — —	Kassay

V. kép: Az ország szive.

Koltay Jenő	— — — — —	Szilágyi
Katalin, felesége	— — — — —	Halasy M.
Mikolák Janó, honvéd káplár	— — — — —	Kassay
Krausz bácsi	— — — — —	Lévay

VI. kép: Oroszok a Hortobágyon.

Koltay Jenő, őrnagy	— — — — —	Szilágyi
Katalin, felesége	— — — — —	Halasy
Nikolajevics Iván, hadnagy	— — — — —	Szászhalmi
Szerjejevics Miklós, főhadnagy	— — — — —	Solti
Alexandrovcics Pál, százados	— — — — —	Székely
Lubomerszky Szaniszló, hadnagy	— — — — —	Lajthay K.
Kuprianov, orosz tábornok	— — — — —	Kemény
Emerencia	— — — — —	H. Serfőzi E.
Mariska) színésznők	— — — — —	Csanády
Piroska)	— — — — —	Nagy Zs.

VII. kép: Az utolsó ágyu.

Koltay Jenő, ezredes	— — — — —	Szilágyi
Katalin a felesége	— — — — —	Halász
Mikulák, a honvéd káplár	— — — — —	Kassay

VIII. kép: A ma. (Szereplők I. képben.)

Aranylakodalmát üli Koltay nyugalmazott honvéd-altábornagy. Körülötte fiai, leányai, unokái. Koltay visszaemlékezik a házassága történetére s elmeséli a hozzátartozóinak.

Ettől kezdve az egész darab ezt az elmesélt multat tartalmazza. Szemünk előtt folynak le a következő képekben a magyar szabadságharc legfontosabb eseményei. Az egész 1848. A szabadságharc kitoréása, március 15-ikével a piski csatával, Budavár visszafoglalásával, később a magyar harcosok menekülésével. És az események központjában mindenütt Koltay áll és felesége. Látjuk Kossuthot, Petőfit, Behmet stb. A darab azzal végződik, hogy ismét az első képet látjuk, ahol Koltay befejezi elbeszélését s ugyanakkor a magyar király a nemzettel való kiengesztelés jelképül az arcképét küldi Koltaynak.

Alkalmi vétel

férfing, kalap, sapkaujdonságokban.

Divatos nőikalapok, kabátok, sapkák, lélekmelegítők

legolcsóbban beszerezhetők

SCHWARZ M. L-nél Piac-u. 52.

(MEGYEHÁZ MELLETT.)

A Frankfurtiak.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Karl Rössler. Ford. Molnár Ferencz. Rendező: Lajthay Károly.

Személyek:

Gadula asszony	— — — — —	H. Serfőzi Etel
Anselm	— — — — —	Szilágyi Ernő
Nathan	— — — — —	Lévai Farkas Pál
Salamon	— — — — —	Zitahy Gyula
Carl	— — — — —	Bérczy Ernő
Jakab	— — — — —	Szászhalmi Gy.
Charlotte	— — — — —	Vajda Ilonka
Gusztáv herceg	— — — — —	Lajthay Károly
Christoph Moritz őrgróf	— — — — —	Perényi József
Eveline hercegnő	— — — — —	Wirth Sári
Von Klausthal herceg	— — — — —	Kassay Károly
A hercegnő	— — — — —	Uti Gizella
Fehrenberg gróf	— — — — —	Szabó Gyula
Von St. Georgesné	— — — — —	M. Tordai Erzsi
Seulberg báró	— — — — —	Máthé Gyula
Apát	— — — — —	Pethő Pál
Issel tanácsos	— — — — —	Perényi Kálmán
Komornyik	— — — — —	Ardai Árpád
Bod. ékszerész	— — — — —	Közeghy Károly
Róza	— — — — —	Ardai Vilma
L. eschen	— — — — —	Ábrai Irén

Az első felvonásban a frankfurti, ősi családi házban vagyunk, ahol a nagyasszony, a fehérhaju özvegy él. Ide sereglik össze külföldi székelyéről az öt fiu, a Bécsben székelő Salamon kivánságára. Salamon bejelenti, hogy a család összes tagjainak bárói rangot adott az osztrák császár. Azután bejelenti újabb rangját, mellyel még magasabbra emelheti a világ szemében a családi tekintélyt. Feleségül akarja adni egyetlen leányát, Charlotteot, egyik apró német fejedelemhez, a taunusi uralkodó herceghez, aki 12 milliós államkölcsönért fordult hozzá.

A második felvonás az ifju taunusi herceg kastélyának kertjében játszik. A herceg fess, bohém fiu, aki nem csinál nagy dolgot abból, hogy a „frankfurti zsidók” eljönnek hozzá vendégségbe. De annál inkább undorodik ettől az ő koldus, hercegi nagybácsija. A sok góg vége mégis csak az, hogy mikor Salamon a leányát feleségül följánlotta, az uralkodó herceg, a zsidó atyafiságtól való undorát legyőzve, kacagva belemegy az üzletbe,

A harmadik felvonásban a bankárcsalád ősi fészkeben a hercegi kérést várják. S bár a nagyasszony még mindig ellenzi ezt a házasságot s a megjelent herceget is lebeszélni igyekszik, a fiatal uralkodó szavát tartja s a bankártestvérek diadalmas örömmel viszik a szomszéd terembe, hogy a szerződést aláírja. Csak a legifjabb, Jakab maradt vissza és Charlotte, a bájos gyermek. Jakab elmondja, miről van szó. A leány felháborodással tiltakozik az ellen, hogy őt itt egyszerűen eladják s mikor a herceg feleségül kéri, kikoszarazza. Végül bevallja, hogy Jakab nagybátyját szereti s az ő felesége lesz.

Fenyő Sándor

és Fia

Piac-utca 63. sz. ***
Alapítatott 1877-ben. ***

Férfiszabó- és divatüzlet. Legújabb bel- és külföldi gyapjuszövetek. Nagy raktár kalapok, nyakkendők és minden e szakmába vágó tárgyakban. +++++

Saját gyármányu FEHÉRNEMŰEK

Világhírű HABIG-kalapok.

Hölgyek öröme.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Hennequin Maurice és Mitchel Gorges. Fordította Heltai Jenő. Rendező: Lajthay Károly.

Személyek:

Blaise Pessac	— — — — —	Lajthay Károly
Albert Pagevin	— — — — —	Szabó Gyula
E. Planturel	— — — — —	Lévai Farkas Pál
Prosper	— — — — —	Máthé Gyula
Charles	— — — — —	Repkai Béla
Egy leány	— — — — —	Nagy Suzsi
Mary Ange	— — — — —	Kiss Mariska
Nancy Planturd	— — — — —	
Georgette Planturd	— — — — —	Uti Gizella
Finette	— — — — —	Wirth Sári
Des Herbettes bárónő	— — — — —	Vajda Ilonka
De la Plata márkiné	— — — — —	M. Tordai Erzsi
Mariette	— — — — —	Székelyné
Blanche	— — — — —	Jászay Juliska
Marguerite	— — — — —	Kulinyi Karola
Auguste	— — — — —	Csepreghy Emma
Justine	— — — — —	Kállay Károlyné

Első felvonás. A Pagevin Planturel-cég bajban van, mert a hölgyközönség, amely a divattermet eddig kultiválta, kezd elmaradni. La Pacaudière, a csendes társ, hozza meg a mentőgondolatot: a céghez kell hódítani Blaise Pessacot, a konkurrens divatcég művezetőjét, a hölgyek örömét és akkor a nők is utána fognak jönni. A két főnöknek tetszik az ötlet, bár attól tartanak, hogy Blaise veszedelmes lehet a főnöknek tekintetében is. Mindegyikük annyira bizik azonban a saját feleségében, hogy csak a másik feleségét félti. La Pacaudière legényember, de hévvel udvarol Marie-Angenak, a kis gépirónőnek. Blaise megjelenik és a hódító allűrjeivel diktálja belépésének feltételeit.

Második felvonás. A férjek rémülten tapasztalják, hogy amitől félték, közeledik a bekövetkezéshez. Még mindig mindegyik a másik feleségéért aggódik. Kieszlik, hogy Blaise figyelmét felhívják Marie-Angera. Hivatkoz-

nak Pessac demokrata érzületére; nincs joga csak előkelő hölgyekre szorítkozni, a nép gyermekeiért is kell valamit cselekednie. Blaise belemegy a dologba, de nagy meglepetésére Marie-Ange egyszerűen kineveti; őt, a hölgyek örömét semmibe sem veszi, őt, akinek eddig minden asszony meghódolt, visszautasítja, Blaise el van ettől ragadtatva. Ah, ez aztán a sohasem tapasztalt, kellemes érzés!

Harmadik felvonás. A hölgyek versengenek Blaiseért. A férjek nagyon roszkor érkeznak. Mindegyik azt hiszi, hogy a másiknak a feleségét menti meg, igazában pedig egyikkel sincs baj, mert a valódi diadal Marie-Angének jut. Ő hódítja meg végképpen a hölgyek örömét.

Butorozott szoba kiadó.

Tágas, parkettes, előkelő butor berendezéssel

Piac-utca 71. szám II. emelet főlépcső. Teljesen

külön bejárat és lépcsőfeljárat

Megyeházával szemben.

Leányvásár.

Operette 3 felvonásban. Irták: Bródy Miksa és Martos Ferenc. Zenéjét szerzette: Jakobi. Rendező: Kassay. Karmester: Mártonfalvy.

Személyek:

Harrison Jack	— — — —	Székely Gyula
Harrisonné	— — — —	H. Serfőzi Etel
Lucy, leányuk	— — — —	Zilahyné S. Vilma
Gróf Rottenberg	— — — —	Szabó Gyula
Fritz, fia	— — — —	Máthé Gyula
Miggles Tom	— — — —	Falussy István
Koresmáros	— — — —	Lévai Farkas Pál
Hajóskapitány	— — — —	Szászhalmi György
Lelkész	— — — —	Láng Lajos
Bessy, Lucy szobaleánya	— — — —	Borbély Lili
Sam, szerccsen pincér	— — — —	Perényi Kálmán
Bengaline	— — — —	Kulinyi Carola
Mister Dugoo	— — — —	Perényi József
Mister Crockwel	— — — —	Kőszeghy K.
Ly } leányai	— — — —	Kassayné
Loo } leányai	— — — —	Székelyné
Údvarmester	— — — —	Arday Árpád
I. } farmer	— — — —	Kállai K.
II. } farmer	— — — —	Rózsa Jenő
Egy legény	— — — —	Kolozsvári A.
Egy anya	— — — —	Arday Vilma
Lakáj	— — — —	Vajda András

Első felvonás. Harrison, san-franciskoi milliomos képviselő Lucy leányával elmegy a kerületébe, Beggardale-be, ahol leányvásár ünnepe van. Ezen a napon adnak tul a farmernek leányaikon. A vásárnak van egy törvénye, amely szerint azt a leányt, aki mindenkit kikoszar, csufaságból férjhez adják a falu utolsó legényéhez. Ez a tréfaházasság persze nem érvényes, csak arra kötelezi a leányt, hogy egész éjjel a legénnyel táncoljon. Harrison Lucy, akinek van egy gróf Rottenberg nevű udvarlója, mindenkit kikoszar s ezért végrehajtják rajta a leányvásár törvényét. Harrisonék kétségbe vannak esve, Lucy könyörög Tomnak, hogy legalább félévig maradhasson még odahaza szüleinél. Tom pünkösztig el is engedi nejét.

Második felvonás. Harrisonék és Rottenberg gróf, valamint a gróf apja egy yachtot bolyongnak a világban, hogy meneküljenek Tom elől. Épp pünköszt napja van, vagyis Tom jövetelének határnapja. Harrisonék azt hiszik, hogy megmenekültek, amikor kiderül, hogy a hajó egyik fűtője Tom Miggles. Harrison vesztegetéssel próbál vejétől megszabadulni, de Tom hajthatatlan, annál is inkább, mert Lucy, akinek nagyon imponál a vad és energikus cow-boy, már bevallotta neki szerelmét.

Harmadik felvonás. Lucy és Rottenberg gróf esküvőjének napja van, de mindenki szomorú. A legszomorubb azonban a fiatal vőlegény. Bánatának nem kisebb oka van, mint az, hogy két nap előtt megesküdött már Lucy fiatal és szép komornájával. Eleinte nem meri bevallani a dolgot és csak az utolsó pillanatban árulja el titkát. Lucy tehát ismét szabad, de nem sokáig, mert a közben ismét gavallérrá vált Tom Fleetwood nemes elhártozással visszaadja Lucynak azt az irást, mely a Fleet-

woodék vagyonát kezébe juttatta. Ezt az irást maga Lucy vette ki apja fiókjából és küldte el Fleetwoodnak. Ez a nemes lemondás annyira meghatja Lucyt, hogy Tom keblére borul. Az egybegyűlt társaságnak nem kell elvonulnia, mert az elvesztett vőlegény helyett új vőlegényt mutatnak be neki.

Irodának, vagy jobb műhelynek

kapu alatti egy szobás helyiség a legforgalmasabb helyen Piac-utca 30 szám alatt kiadó. Értekezhetni nyugtatt Apródy József ékszer üzletében.

Csitri.

Vigjáték 4 felvonásban, Irta: Pierre Veber és Henri de Gorsse. Fordította: Heltai Jenő. Rendező: Zilahy.

Személyek:

Maurice Delanoy	— — — —	Lajthay Károly
Colette	— — — —	Wirt Sándor
Nancy Valtier	— — — —	Kiss Mariska
Simoneau	— — — —	Kemény Lajos
A plébános	— — — —	Lévai Farkas Pál
Alcide	— — — —	Zilahy Gyula
Aglaé	— — — —	Uti Gíza
Hortense	— — — —	H. Serfőzy Etel
Pierre Sermin	— — — —	Bérczy Ernő
Vergnaud	— — — —	Szabó Gyula
Leonie	— — — —	M. Tordai Erzsi
Suberville asszony	— — — —	Ardai Vilma
Julie	— — — —	Csanádi Irma
Martinlys kisasszony	— — — —	Jászai Olga
Pingois	— — — —	Máthé Gyula
Pingoisné	— — — —	Erdélyi Margit
Michuné	— — — —	Kassayné
Cotte kisasszony	— — — —	Kubinyi Carola

A Csitri tulajdonképpen Colette kisasszony, akit a festő tanárja Delanoy nevez ennek. A kis leány vén nagynénjei Alcide Pingois-hoz akarják férjhez adni, de a Csitri megszökik az agglegény festőtanárhoz, aki furcsa helyzetbe kerül s nem tudja megértetni a kis leánnyal, hogy helytelen, amit cselekszik. A leány szerelmes lesz a festőbe, az is szereti őt, de hiába az ősz a tavasszal nem fér össze. Colette, a csitri rájön arra, hogy csak bakfis ábránd volt Delanoy iránti szerelme s a fiatal Pieresernien felesége lesz, amibe az öregedő festő csöndes lemondással egyezik bele.

Szabó Miklós

Debreczen, Piacz-utca 19. sz. alatt

(volt Ranunkel házbán.)

Rendelésszerűen készült, kész férfi, fiu és gyermekruha

különlegességek állandóan raktáron.

Felöltők, télikabátok.

Külön mértékszerűen angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak minden darabon feltüntetve.